

A stylized, minimalist illustration of a swan in shades of gray. The swan is shown in profile, facing left, with its long neck elegantly curved. Its wings are spread, and the tail feathers are visible. The background is white, with the swan's form rendered in various tones of gray, creating a sense of depth and movement.

AUREL PANTEA

Execuții

CARTEA ROMÂNEASCĂ DE POEZIE

CARTEA ROMÂNESCĂ DE POEZIE

Execuții

Prefață de Gheorghe Grigurcu

AUREL
PANTEA

Aurel Pantea sau infernul devalorizărilor

În tot mai accentuată măsură producția poetică a lui Aurel Pantea ilustrează un fenomen generic al modernității târzii, deprecierea realului, ducând la o derută a irealului, care, într-un fel ce-i reduce progresiv caracterul antinomic, se dovedește nutrit de energiile declinante ale acestuia. O dezicere a realului de propria-i natură, urmată de un soi de plictis fără soluție, care ține în șah replica imaginii poetice, îi însuflă propria-i lehamite. Așadar, rezultanta dureroasă a unei negativități la pătrat. Jean-François Lyotard, cu care pe bună dreptate poetul nostru a fost pus în legătură, vorbește despre „un fel de evaziune a realității în afara asigurărilor metafizice, religioase, politice pe care spiritul credea că le deține în privința sa”, drept urmare apărând „arta dezumanizării”, indicată astfel mai demult de către Ortega y Gasset. Lipsit de alibiul spiritual, realul își induce criza irealului care se devalorizează în măsură direct proporțională. Fenomenele naturale, ca și cele sociale, încep a se detașa de ele însele: „Mă vărs cu totul în tăcerea oxidantă/ a câte unei zile,/ în mari pavilioane/ încep să se audă conferințe/ despre o lume perfectă,/ termenii în care apărea/ ceea ce era considerat real/ sunt hărtăniți, acum, de viețuitoare/ vorace și foarte tăcute”. La rândul lor, timpurile își pierd identitatea, se mortifică: „Despre un anume sentiment al străinătății,/ în deplină amiază/ era vorba în privirea/ ce se năștea într-un trecut/ ce a renunțat aproape cu totul/ să mai fie viu”. Astfel încât n-ar putea fi vorba nici de o operare a concretului, nici de una a abstracțiunilor, ci de un spațiu neutru în care acestea plutesc suspendate din funcția lor curentă. Gravația scade, lăsând materiile să se desprindă de conturul lor natural, conceptele să se elibereze de strictețea sensului. Pierzându-și direcția, mișcările reflectă indecizia actantului. Însuși fondul optic și sonor al lumii se umanizează printr-o discretă suferință: „Intră în viețile noastre ceva nelămurit,/ ne atinge, parcă în treacăt,/ în trupurile noastre vine atunci o nepământeană înserare,/ parcă am pleca,/ dar ne

însoțește o nehotărâre,/ lângă noi, după stările astea,/ se aude, așa, un fel de oftat și o muzică”. Aparența și ceea ce am putea numi esența se mixează fără oprire în tendința comună a cedărilor. E un soi de abdicare concomitentă a amândurora. Rezultatul: o melancolie familiară a proximității, o defensivă delicată în fața golului ivit. Energia ființei scade în chip tactic spre a conjura dificultatea astfel ivită: „La fel cum ai șterge de praf/ un obiect foarte îndrăgit/ pentru a-i vedea limpezimile de odinioară,/ apare un chip/ ce ne însoțește viețile,/ încât se surpă în noi aparențele/ pe care am mizat”. În consonanță cu o atare indecizie între existență și inexistență intervine o fluiditate a tăcerii, vag consolatoare prin restul său de concretețe. Mișcarea, totuși, a tăcerii reprezintă un punct de reper uman în fața neantului: „Atât de subțiri sunt, uneori, granițele/ dintre ceea ce suntem, acum,/ și ceea ce nu vom mai fi,/ încât intrăm, fără să știm,/ în tăceri fluide,/ de unde doar o voce a cuiva ce ni s-a dedicat cu totul/ ne mai poate întoarce”. A cui să fie această voce dacă divinitatea e nietzschean decedată? „Timpul chiar asta poate fi:/ fragmente de tăcere/ și funingine rămasă/ după plecarea unei divinități”, mărturisește calm poetul. De aici începe a rula o narațiune dereglată a unei existențe care nu pregetă a se întoarce în istorie spre a-și etala absurdul: „Poemele filmează execuții cum se depune liniștea după rumori stridente și fiecare găsește în sine locul eșafodului, după aceea poți simți chiar timpul revărsându-se, gâlgâind ca sângele din trupul decapitat.” În consecință, dezastrele ce ne amenință ricoșează, sub chipul unei reacții instinctive, în trecut. În locul civilizației lovite din interior de ireparabilul său discredit, e posibilă în cele din urmă o revenire a primitivității. Corolarul „imprezentabilului” lyotardian, o subcivilizație a întoarcerii spre grotele morale care-și murmură evaziunea din timp: „Ne însoțește în tăcere/ al cincilea anotimp,/ acolo timpul nu-și va mai săpa gropile,/ doar murmure ale unor glasuri/ bătrâne/ străpung mușenii înfiorate”.

Care e totuși, în acest marasm, condiția ființei? Vrând-nevrând, ființa urmează traiectul cedării, al decompoziției deopotrivă a realului și irealului, retrăgându-se din peisajul primejdios spre o absență ocrotitoare. Unica soluție a prezervării de care ar mai putea avea parte. O manieră paradoxală de a rămâne tu însuși renunțând tocmai la calitatea în cauză, după cum definea impersonalitatea

Paul Valéry: „Tărâmul fără voce, liniștea, însuși luxul absenței.”
Avem a face cu o zonă ambiguă de interferențe viață-moarte,
în chipul în care fiecare își poate însuși identitatea celeilalte:
„Diminețile, aceste depozite reci, unde se aud respirații bătrâne,
acolo spaimele, ca niște părinți buni,/ găesc miezul însuși al
timpului/ dintr-o copilărie înroșită de sfioșenii adormite,/ mai stai
cu mine, mai stai,/ curând va apărea mâna și va desena/ chipul
abia născutei tale morți”. Memoria dezertează într-un existențial
glacial, iarna fiind concepută drept „starea de spirit/ a unuia ce și-a
amanetat memoria”, timpurile ca atare intră în criza unei amănări
sine die, curbându-se în pântecul „timpului mamă”, identitatea
eului se dizolvă într-o lume vesperală ce se dovedește prinsă într-o
blând fatală circularitate: „În înserare începem să nu mai știm/
unde se termină stările din care ea izvorăște/ și cine suntem”. Să fie
o iluzie ultimă pe care realul disparent o livrează irealului disparent
la rându-i? În fapt, impersonalizarea în chestiune, atent construită
din resturile smulgerii ființei din infernul devalorizărilor, stă ea
însăși pe buza prăpastiei. Vidul postdestinului lipsit de orizonturile
unei transcendențe se arată implacabil. Crepusculara delicatețe
nostalgică se frânge într-o grimasă terifiantă a unui necunoscut
ce șterge puțința unei redempțiuni. Fără nicio reținere, groaza
primară a materiei placată pe materie ocupă întreg ecranul: „cum
pe chipuri se așază lumini străine/ și pe străzi plutește o răcoare/
ieșită din respirații de demult,/ în preajma ta,/ toate de aici/ își
găesc apusul,/ până când mâinile tale mângâie ceva molatic,/ și
întreg orașul se înalță,/ încât se vede surâsul crâncen,/ doar el,
surâsul crâncen al unei fețe enorme”. Ultima zvâcnire a fapturii
damnate e totuși precaut mistică, precum în pariul pascalian:
„Sunt doar tăcere vie, desfășurată, încărcată de murmure, vino Tu,
Doamne, și scrie cu viața-mi toată”. Înscris în rândul elitei poezilor
noștri de azi, Aurel Pantea e unul nepereche.

Gheorghe Grigurcu

*A vedea totul dintr-o interioritate
adâncă și depărtată*

Poemele filmează execuții, cum se depune liniștea după rumori stridente și fiecare găsește în sine locul eșafodului, după aceea poți simți chiar timpul revărsându-se, gâlgâind ca sângele din trupul decapitat

Execuții

Despre un anume sentiment al străinătății,
în deplină amiază
era vorba în privirea
ce se năștea într-un trecut
ce a renunțat aproape cu totul
să mai fie viu
și numai valuri dintr-un altundeva de foarte departe
făceau semne că nici pe departe
nu s-a terminat și muzicile vagi,
în auzul nostru de pe urmă, același lucru îl spuneau

În cele din urmă ne despărțim
de numele noastre,
dar ele continuă cutremurate
să caute un trup
și, înspăimântate, găsesc alte nume,
ca niște neîndurători stăpâni,
în tremurul lor se văd imagini de odinioară,
depărtate, în alte vieți, atinse de oboseli,
și încep să cânte melodii sfâșietoare,
ca toamnele în care iubirile se schimbă la față
și chipurile nu se mai recunosc

Diminețile, aceste depozite reci
unde se aud respirații bătrâne,
acolo spaimete, ca niște părinți buni,
găsesc miezul însuși al timpului
dintr-o copilărie înroșită de sfoșenii adormite,
mai stai cu mine, mai stai,
curând va apărea mâna și va desena
chipul abia născutei tale morți

E o destindere mare,
ca după o moarte
învinsă

Exerciții

Intră în viețile noastre ceva nelămurit,
ne atinge, parcă în trecut,
în trupurile noastre vine atunci o nepământeală înserare,
parcă am pleca,
dar ne însoțește o nehotărâre,
lângă noi, după stările astea
se aude, așa, un fel de oftat și o muzică

Am găsit un loc unde toată vremea
e seară,
nu știu dacă mi-l amintesc
sau îl imaginez, acum
acolo nu se știe dacă se vine sau se pleacă,
acolo dorințele se fac amurg
și chipurile se retrag

E tare greu, blindajele crapă
și dincolo de ele nu apare nimic,
totul se petrece aici,
chiar tu, draga mea, ai chipul unei prizoniere
la care au privit lacome câteva disperări,
cineva ne va înlocui, cineva o să vină de departe,
urmele noastre vor pleca odată cu noi,
locul va rămâne curat
pentru frumoasele și tinerele odrasle ale invadatorului

Aurel Pantea

S-ar putea ca surâsul Katiei –
stă pe terasă, cu fața spre grădină –
să prindă ceva din seara ce se anunță,
lumina e subțire ca pielea de copil,
dar poate veni din solitudini izbăvite,
iar în acele singurătăți nu se știe
cine și ce hotărăște

Liniște casantă,
deasupra mării se cabrează tăceri de sticlă,
sunt clipe când se naște în noi ferocitatea,

cei părăsiți presimt ce îi așteaptă